

TIJORAT VA SERVIS LOGISTIKASINI TIZIMLI BOSHQARISH

I.A. Abduomidov

Namangan Davlat Universiteti.

R.M. Axmedov

Ilmiy rahbar.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.18328789>

Annotatsiya. Mazkur maqolada tijorat va servis logistikasini tizimli boshqarishning nazariy va amaliy jihatlari keng yoritilgan. Logistika jarayonlarini yagona tizim sifatida tashkil etish orqali korxonalarda xarajatlarni kamaytirish, xizmatlar sifatini oshirish hamda raqobatbardoshlikni ta'minlash masalalari tahlil qilingan. Shuningdek, zamonaviy axborot va raqamli texnologiyalarning tijorat va servis logistikasidagi o'rni va ahamiyati ochib berilgan.

Kalit so'zlar: tijorat logistikasi, servis logistikasi, tizimli boshqaruv, logistika tizimi, raqamli texnologiyalar.

Аннотация. В статье рассматриваются теоретические и практические аспекты системного управления коммерческой и сервисной логистикой. Проанализированы вопросы оптимизации логистических процессов, снижения затрат, повышения качества услуг и конкурентоспособности предприятий. Особое внимание уделено роли современных информационных и цифровых технологий в коммерческой и сервисной логистике.

Ключевые слова: коммерческая логистика, сервисная логистика, системное управление, логистическая система, цифровые технологии.

Abstract. This article examines the theoretical and practical aspects of systematic management of commercial and service logistics. The study analyzes the optimization of logistics processes, cost reduction, improvement of service quality, and enhancement of enterprise competitiveness. Special attention is paid to the role of modern information and digital technologies in commercial and service logistics.

Keywords: commercial logistics, service logistics, system management, logistics system, digital technologies.

KIRISH

Bozor iqtisodiyoti sharoitida korxonalar faoliyatining samaradorligi ko'p jihatdan logistika tizimining qanchalik to'g'ri tashkil etilganiga bog'liq. Tijorat va servis sohalarida logistika nafaqat moddiy oqimlarni, balki axborot va xizmatlar oqimini ham o'z ichiga oladi. Shu sababli logistika jarayonlarini tizimli boshqarish masalasi bugungi kunda muhim ilmiy va amaliy ahamiyat kasb etmoqda.

Tijorat va servis logistikasini tizimli boshqarish orqali korxonalar mijozlar ehtiyojlarini o'z vaqtida qondirish, resurslardan samarali foydalanish va bozor talablariga tez moslashish imkoniyatiga ega bo'ladi.

Tijorat va servis logistikasi iqtisodiy faoliyatning ajralmas qismi bo'lib, u mahsulot va xizmatlarning ishlab chiqaruvchidan iste'molchigacha bo'lgan harakatini boshqarishga qaratilgan.

Logistika jarayonlarining murakkablashuvi va bozor raqobatining kuchayishi ushbu sohani tizimli yondashuv asosida boshqarishni taqozo etmoqda.

Tijorat logistikasi tovarlarni xarid qilish, saqlash, transportirovka qilish va taqsimlash jarayonlarini qamrab oladi.

Servis logistikasi esa xizmat ko'rsatish jarayonlarini tashkil etish, texnik xizmat, ehtiyot qismlar bilan ta'minlash va mijozlar bilan munosabatlarni boshqarishga yo'naltirilgan.

Tijorat logistikasini tizimli boshqarish barcha logistika bo'g'inlarining o'zaro muvofiqlashtirilgan holda faoliyat yuritishini nazarda tutadi.

Bu jarayonda ta'minot zanjiri, omborxona faoliyati, transport tizimi va savdo jarayonlari yagona boshqaruv mexanizmi orqali nazorat qilinadi.

Tizimli boshqaruv quyidagi natijalarga olib keladi:

- logistika xarajatlarining kamayishi;
- mahsulot yetkazib berish muddatlarining qisqarishi;
- zaxiralarni optimal darajada saqlash;
- bozor talablariga tezkor moslashish.

Servis logistikasida xizmat sifati va tezkorlik asosiy o'rinni egallaydi. Xizmatlar ko'pincha mijoz bilan bevosita aloqada amalga oshirilgani sababli, servis logistikasida boshqaruv jarayonlari yanada murakkab hisoblanadi.

Servis logistikasining asosiy vazifalari quyidagilardan iborat:

- texnik va kafolatli xizmatlarni tashkil etish;
- ehtiyot qismlar bilan uzluksiz ta'minlash;
- mijozlar bilan axborot almashinuvi;
- xizmatlar sifatini doimiy nazorat qilish.

Tizimli yondashuv servis logistikasida xizmatlar uzluksizligini va mijozlar qoniqishini ta'minlashga xizmat qiladi.

Tizimli yondashuv logistika jarayonlarini yagona mexanizm sifatida boshqarishga imkon beradi. Ushbu yondashuv resurslardan oqilona foydalanish, risklarni kamaytirish va boshqaruv qarorlarining samaradorligini oshirishga yordam beradi.

Bundan tashqari, tizimli boshqaruv:

- korxona faoliyatining shaffofligini oshiradi;
- ichki jarayonlar o'rtasidagi muvofiqlikni ta'minlaydi;
- strategik rejalashtirish imkoniyatlarini kengaytiradi.

Bugungi kunda tijorat va servis logistikasini samarali boshqarishda raqamli texnologiyalar muhim ahamiyatga ega. ERP, CRM va WMS tizimlari logistika jarayonlarini avtomatlashtirish, nazorat qilish va tahlil qilish imkonini beradi.

Raqamli texnologiyalar yordamida:

- real vaqt rejimida monitoring olib boriladi;
- ma'lumotlar aniqligi oshadi;
- inson omili bilan bog'liq xatolar kamayadi.

Tijorat va servis logistikasini tizimli boshqarish natijasida korxonalar xarajatlarni qisqartiradi, daromadlarni oshiradi va bozor raqobatida ustunlikka ega bo'ladi.

Bu esa korxonaning uzoq muddatli barqaror rivojlanishini ta'minlaydi.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, tijorat va servis logistikasini tizimli boshqarish zamonaviy korxonalar uchun strategik ahamiyatga ega. Logistika jarayonlarini yagona tizim asosida boshqarish xizmatlar sifati va samaradorligini oshiradi, xarajatlarni kamaytiradi hamda raqobatbardoshlikni kuchaytiradi. Zamonaviy axborot texnologiyalaridan foydalanish esa ushbu jarayonlarning samaradorligini yanada oshiradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Xo'jayev F.E. Po'latxo'jayeva D.M. Aytiyeva S.A. (2019). Tijorat va servis logistikasi. Toshkent: Iqtisodiyot nashriyoti.
2. Ballou R.H. *Business Logistics Management*. – New Jersey, 2020.
3. Christopher M. *Logistics and Supply Chain Management*. – London, 2019.
4. Bowersox D., Closs D. *Logistical Management*. – New York, 2018.
5. O'zbekiston Respublikasi logistika va savdo sohasiga oid normativ-huquqiy hujjatlar.